

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 27.11.2013
COM(2013) 822 final

2013/0408 (COD)

Predlog

DIREKTIVA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku

{SWD(2013) 480 final}

{SWD(2013) 481 final}

{SWD(2013) 492 final}

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

1. OZADJE PREDLOGA

1. Namen tega predloga direktive Evropskega parlamenta in Sveta je po vsej Evropski uniji določiti skupne minimalne standarde o pravicah otrok, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku, in otrok v postopku na podlagi Okvirnega sklepa 2002/584/PNZ („postopek na podlagi evropskega naloga za prijetje“).
2. V stockholmskem programu¹ je bila močno poudarjena krepitev pravic posameznikov v kazenskem postopku. Evropski svet je tako v točki 2.4 pozval Komisijo, naj predloži predloge za postopni pristop k okrepitvi pravic osumljenih in obdolženih oseb z določitvijo minimalnih standardov na področju pravic do poštenega sojenja. Ta ukrep je tudi del agende EU za otrokove pravice, h kateri so prispevali Evropski parlament, Odbor regij, Ekonomsko-socialni odbor in Svet Evrope ter ključne interesne skupine, kot so UNICEF, varuhi otrokovih pravic v državah članicah ter civilna družba².
3. Trije ukrepi so že bili sprejeti: Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih³ je bila sprejeta oktobra 2010, Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku⁴ je bila sprejeta maja 2012, Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti⁵ pa je bila sprejeta 22. oktobra 2013. Ukrepi v zvezi s pravico do začasne brezplačne pravne pomoči za osumljene ali obdolžene osebe, ki jim je bila odvzeta prostost, so predstavljeni v svežnju s to pobudo skupaj z direktivo o okrepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in pravice do navzočnosti na sojenju v kazenskem postopku.
4. Ta predlog direktive določa posebna minimalna pravila glede pravic osumljenih ali obdolženih otrok v kazenskem postopku. S tem spodbuja uporabo Listine, zlasti členov 4, 6, 7, 24, 47 in 48 Listine, ter nadgrajuje člene 3, 5, 6 in 8 Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP), kot jih razlaga Evropsko sodišče za človekove pravice, ki v svoji sodni praksi določa standarde v zvezi s posebnimi jamstvi za ranljive osebe, zlasti otroke. Ta sodna praksa med drugim določa, da sta poštenost postopka in pravica do poštenega sojenja odvisna od posameznikove zmožnosti razumeti minimalna tveganja v postopku ter njegove sposobnosti za sodelovanje in učinkovito uveljavljanje pravic in koriščenje varstva zasebnosti. Pod temi pogoji bi morala ta direktiva izrecno določati okrepitev procesnih jamstev za otroke.

¹ UL C 115, 4.5.2010, str. 1.

² Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, 15. februar 2011, COM(2011) 60 final.

³ Direktiva 2010/64/EU o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih (UL L 280, 26.10.2010, str. 1).

⁴ Direktiva 2012/13/EU o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku (UL L 142, 1.6.2012, str. 1).

⁵ Direktiva 2013/48/EU o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti (UL L 294, 6.11.2013, str. 1).

5. Te ukrepe bi bilo treba izvajati ob upoštevanju koristi otroka, kot je določeno v členu 24 Listine o temeljnih pravicah.
6. Osumljenim ali obdolženim otrokom se prizna ustrezen status. Kadar so v stiku s pristojnim organom, ki deluje v okviru kazenskega postopka, pa se z njimi ravna spoštljivo, dostojanstveno, strokovno, na osebni in nediskriminatorni način. To bi otrokom tudi moralo olajšati ponovno vključitev v družbo, po tem, ko so se soočili s sistemom kazenskega pravosodja. Pravice iz te direktive se za otroke, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku, uporabljajo nediskriminatorno, tudi kar zadeva njihov bivalni status.
7. Ta ukrep je predstavljen skupaj s priporočilom Komisije o procesnih jamstvih za ranljive osebe, osumljene ali obdolžene v kazenskem postopku, ter ranljive osebe v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje.
8. Predlog temelji na členu 82(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).
9. Pravica do učinkovitega pravnega sredstva, pravica do nepristranskega sodišča (tj. pravica do poštenega sojenja) in pravica do obrambe so določene v členih 47 in 48 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina) ter v členu 6 EKČP. Zmožnost učinkovitega uveljavljanja teh pravic je v veliki meri odvisna od zmožnosti osumljene ali obdolžene osebe, da spremlja postopek in v njem v celoti sodeluje. Ta zmožnost je lahko omejena zaradi starosti, premajhne zrelosti ali invalidnosti. To pomeni, da je treba za otroke in ranljive odrasle osebe sprejeti posebne ukrepe, s katerimi se zagotovi, da lahko učinkovito sodelujejo v postopku in izkoristijo svoje pravice do poštenega sojenja v enakem obsegu kot druge osumljene ali obdolžene osebe⁶.
10. Ker ni skupne opredelitve ranljivih odraslih oseb ter zaradi pomislekov v zvezi z načeli subsidiarnosti in sorazmernosti, se Komisija na tej stopnji ni odločila za razširitev področja uporabe te direktive na ranljive odrasle osebe. Namesto tega bo sprejela priporočilo, v katerem bo države članice pozvala, naj vzpostavijo vrsto procesnih jamstev za ranljive osebe.

2. REZULTATI POSVETOVANJ Z ZAINTERESIRANIMI STRANMI IN OCEN UČINKA

11. 23. septembra 2011, 26. aprila 2012 in 11. decembra 2012 so bila organizirana tri srečanja s strokovnjaki. Predstavniki držav članic ter skupina strokovnjakov Sveta Evrope, Mednarodnega združenja sodnikov za mladoletnike in družino, Združenih narodov in delavcev v medicinski in pravni stroki, ki so specializirani za zadeve v zvezi z otroki, so razpravljali o ukrepih, ki bi jih bilo mogoče sprejeti na ravni EU, da bi izboljšali varstvo otrok in ranljivih odraslih oseb v kazenskem postopku.
12. Komisija je opravila oceno učinka v podporo temu predlogu. Poročilo o oceni učinka je na voljo na <http://ec.europa.eu/governance>.

3. PRAVNI ELEMENTI PREDLOGA

Člen 1 – Predmet urejanja

⁶ Vodilno načelo Evropskega sodišča za človekove pravice pri oceni morebitne kršitve člena 6 EKČP glede osumljenih ali obdolženih oseb, ki se lahko štejejo za ranljive, je osredotočenje na to, ali je lahko oseba „učinkovito sodelovala“ v postopku zoper njo.

13. Predmet te direktive je določiti minimalna pravila glede pravic osumljenih ali obdolženih otrok v kazenskem postopku, in glede pravic otrok v „postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje“.

Člen 2 – Področje uporabe

14. Direktiva se uporablja za otroke (to pomeni osebe, mlajše od 18 let), od trenutka, ko so osumljeni ali obdolženi storitve kaznivega dejanja, do konca postopka.
15. Ta direktiva ne bo vplivala na nacionalna pravila o starosti za kazensko odgovornost otrok. To je starost, ko otrok postane kazensko odgovoren za svoja dejanja.
16. V nekaterih državah članicah zoper otroke, ki so storili dejanje, opredeljeno kot kaznivo dejanje, ni mogoče začeti kazenskega postopka v skladu z nacionalno zakonodajo, mogoče pa je začeti druge oblike postopka, v katerih se lahko otrokom naložijo določeni omejevalni ukrepi (na primer zaščitni ukrepi, ukrepi na področju izobraževanja). Takšne oblike postopka ne spadajo na področje uporabe te direktive.

Člen 3 – Opredelitev

17. V skladu z mednarodnopravnimi akti⁷ se vsak posameznik, ki je mlajši od 18 let, šteje za otroka.

Člen 4 – Pravica otrok do obveščenosti

18. Otroka bi bilo treba nemudoma obvestiti o njegovih pravicah iz te direktive, ki dopolnjujejo pravice iz členov 3 do 7 Direktive 2012/13/EU, razen pri manjših kršitvah, kakor je določeno v členu 2(2) Direktive 2012/13/EU.
19. Če je otroku odvzeta prostost, se v obvestilu o pravicah, ki se mu zagotovi v skladu s členom 6 Direktive 2012/13/EU, navedejo tudi pravice, ki jih zagotavlja ta direktiva.
20. To direktivo bi bilo treba izvajati v skladu s standardi iz Direktive 2010/64/EU o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih.

Člen 5 – Pravica nosilca starševske odgovornosti do obveščenosti

21. Ta direktiva določa dodatna dopolnilna jamstva glede obveščenosti nosilca starševske odgovornosti ali ustrezne odrasle osebe, da se upoštevajo posebne potrebe otrok, pri čemer to ne sme vplivati na pravilen potek kazenskega postopka zoper zadevno osebo in drugih kazenskih postopkov.
22. Izraz „nosilec starševske odgovornosti“ pomeni vsako osebo ali institucijo, ki ima starševsko odgovornost do otroka, kot je določeno z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo.
23. Vloga nosilca starševske odgovornosti je pomembna, saj otroku zagotavlja moralno in psihološko podporo ter ga ustrezno usmerja. Nosilec starševske odgovornosti je v primernem položaju, da izboljša varstvo pravic do obrambe osumljenega otroka (npr. postavi odvetnika ali se odloči za pravno sredstvo zoper odločbo). Poleg tega sta starša tudi pravno odgovorna za otroka in se zoper njiju lahko uveljavlja njuna civilna odgovornost za otrokovo ravnanje.
24. Ta določba odraža mednarodna pravila, kot so Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje, Pekinška pravila in Splošna pripomba št. 10

⁷ Člen 1 Konvencije ZN o otrokovih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Konvencija ZN o otrokovih pravicah).

o otrokovih pravicah v mladoletniškem pravu iz leta 2007 h Konvenciji ZN o otrokovih pravicah.

25. Če bi bila obvestitev nosilca starševske odgovornosti v nasprotju s koristmi otroka, uveljavljanja te pravice ne bi smeli zagotoviti. To bi se lahko na primer zgodilo, če je nosilec starševske odgovornosti vpleten v isto kaznivo dejanje kot otrok in obstaja navzkrižje interesov. V tem primeru je treba obvestiti drugo ustrezno odraslo osebo in jo pozvati, naj bo navzoča. Izraz „druga ustrezna odrasla oseba“ pomeni sorodnika ali osebo (ki ni nosilec starševske odgovornosti), ki ima z otrokom socialni odnos ter lahko komunicira z organi in otroku omogoča uresničevanje njegovih procesnih pravic.

Člen 6 – Pravica do odvetnika

26. Ta člen otrokom, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku, zagotavlja obvezen dostop do odvetnika.
27. Člen 6(3)(c) EKČP ter člena 47 in 48 Listine zagotavljata pravico posameznika do dostopa do odvetnika. Direktiva 2013/48/EU določa splošna pravila o taki pravici za vse osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku. Vendar osumljenim ali obdolženim osebam omogoča, da se pravici do pomoči odvetnika odpovedo. Ta direktiva kot dodatno varovalo določa, da se otroci tej pravici ne morejo odpovedati.
28. Evropsko sodišče za človekove pravice je večkrat poudarilo pomen pomoči odvetnika za otroke od začetka postopka in med policijskim zaslišanjem ter s tem namignilo, da lahko za otroka odpoved tej pravici pomeni precejšnje tveganje. Pomen dostopa otroka do odvetnika je priznan tudi v mednarodnih pravilih, kot so Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje⁸, Pekinška pravila⁹ in Splošna pripomba št. 10 o otrokovih pravicah v mladoletniškem pravu iz leta 2007 h Konvenciji ZN o otrokovih pravicah¹⁰.
29. Vendar pa bi bil pri nekaterih manjših kršitvah obvezen dostop do odvetnika nesorazmeren. To zadeva zlasti prometne prekrške, manjše kršitve v zvezi s splošnimi občinskimi predpisi in manjše kršitve javnega reda, ki v nekaterih državah članicah veljajo za kazniva dejanja. Za takšna kazniva dejanja pristojnim organom, ki niso državni tožilec ali sodišče, pristojno za kazenske zadeve, ni treba zagotoviti pravice do obveznega dostopa do odvetnika, ki jo določa ta direktiva.

Člen 7 – Pravica do individualne ocene

30. Ta člen zagotavlja, da ima otrok pravico do individualne ocene. Takšna individualna ocena je potrebna, da se opredelijo posebne potrebe otroka na področju varstva, izobraževanja, usposabljanja in ponovne vključitve v družbo. S tem se določi, ali in v kakšnem obsegu bi bili za otroka potrebni posebni ukrepi v kazenskem postopku. Osebne značilnosti otrok, njihova zrelost ter ekonomsko in socialno poreklo se lahko občutno razlikujejo.
31. Individualno oceno bi bilo treba opraviti na ustrezni stopnji postopka in najpozneje pred vložitvijo obtožnega akta. Treba jo je zabeležiti v skladu z nacionalno zakonodajo.

⁸ Točke 37 do 43.

⁹ Točka 15.1.

¹⁰ Točka 49.

32. Brez vpliva na člen 8 Direktive 2011/36/EU bi bilo treba pri individualni oceni posebno pozornost nameniti otrokom, ki so vpleteni v dejavnosti kriminalitete, ker so bili vanje prisiljeni kot žrtve trgovine z ljudmi.
33. Obseg in podrobnosti takšne obravnave se lahko prilagodijo glede na resnost kaznivega dejanja in predvideno kazen, če je otrok spoznan za krivega storitve očitane kaznivega dejanja. Predvideno je, na primer, da se lahko v primeru hudega kaznivega dejanja, kot je rop ali umor, opravi bolj podrobna ocena.
34. Individualno oceno bi bilo treba posodabljeni ves čas kazenskega postopka, lahko pa se uporabijo tudi predhodno izvedene individualne ocene otroka, če so posodobljene.
35. Države članice lahko odstopijo od te obveznosti, če glede na okoliščine zadeve in dejstvo, da so organi države članice zadevnega otroka že pred tem obravnavali v kazenskem postopku, ne bi bilo sorazmerno izvesti individualne ocene. V takih primerih bi bilo treba organ za zaščito ali dobrobit otrok obvestiti, da se individualna ocena ne bo izvedla.

Člen 8 – Pravica do zdravniškega pregleda

36. Z mednarodnopravnimi akti, kot je Splošna pripomba št. 10 o otrokovih pravicah v mladoletniškem pravu iz leta 2007 h Konvenciji ZN o otrokovih pravicah, je priporočeno, da se otroka zdravniško pregleda, kar opravi splošni zdravnik, in se mu v času njegovega pripora nudi ustrezna zdravstvena oskrba. Otroci so zaradi mladosti ter fizične in duševne nezrelosti bolj izpostavljeni slabemu ravnanju in zdravstvenim težavam kot druge osumljene ali obdolžene osebe. Pogosto morda niti ne zmorejo ustrezno izraziti svojih zdravstvenih težav. Potrebna je posebna skrb, da se zagotovi njihova osebna celovitost, zlasti v priporu.
37. Otrok, ki mu je odvzeta prostost, bi moral imeti pravico do zdravniškega pregleda na zahtevo nosilca starševske odgovornosti, ustrezne odrasle osebe ali otrokovega odvetnika. Takšen zdravniški pregled bi moral opraviti medicinski strokovnjak.
38. V primeru podaljšanja odvzema prostosti ali razširitve ukrepov zoper otroka se lahko zdravniški pregled tudi ponovno opravi.
39. Če se na zdravniškem pregledu otroka ugotovi, da so predvideni ukrepi zoper otroka v času kazenskega postopka (npr. zaslišanje otroka ali njegovo pridržanje) nezdržljivi s splošnim duševnim in telesnim zdravjem otroka, bi morali pristojni organi sprejeti ustrezne ukrepe v skladu z nacionalno zakonodajo (npr. odlog zaslišanja, zdravljenje otroka). Upoštevati bi bilo treba koristi otroka.

Člen 9 – Zaslišanje otrok

40. Zaslišanje otrok je lahko tvegano, saj se lahko zgodi, da njihove procesne pravice in dostojanstvo pri tem ne bodo vedno spoštovani in da njihova ranljivost ne bo ustrezno upoštevana.
41. Da bi zagotovili zadostno varstvo otrok, ki niso vedno sposobni razumeti vsebine razgovorov, v katerih morajo sodelovati (tudi med vsakim policijskim zaslišanjem), bi bilo treba takšne razgovore snemati z avdiovizualnimi sredstvi. Vendar pa od pristojnih organov ne bi bilo sorazmerno zahtevati, da zagotovijo snemanje z avdiovizualnimi sredstvi v vseh primerih. Upoštevati bi bilo treba zapletenost zadeve, resnost domnevnega kaznivega dejanja in predvideno sankcijo, ki se lahko naloži zanj. Če pa je otroku odvzeta prostost, bi bilo treba razgovore z njim vedno snemati.

42. Taki posnetki morajo biti dostopni samo pravosodnim organom in strankam postopka, da se zavarujeta vsebina in ozadje posnetkov. Preprečiti bi bilo treba vsako javno razširjanje takih posnetkov. Poleg tega bi bilo treba dolžino, vrsto in hitrost razgovorov prilagoditi starosti in zrelosti otroka, s katerim se vodi razgovor.

Člen 10 – Pravica do svobode

43. Pravica do svobode in varnosti je določena v členu 5(1) EKČP in členu 6 Listine.
44. V skladu z mednarodnimi pravili, kot so člen 37 Konvencije ZN o otrokovih pravicah, točka 79 Splošne pripombe št. 10 o otrokovih pravicah v mladoletniškem pravu iz leta 2007 in priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope¹¹, bi morala biti vsaka oblika odvzema otrokove prostosti uporabljena kot skrajno sredstvo in le za najkrajše ustrezno obdobje¹².
45. Ob upoštevanju teh mednarodnih standardov ta direktiva določa minimalna pravila v zvezi s priporom. Navedeno velja ne glede na izpolnjevanje teh mednarodnih standardov s strani držav članic v zvezi s priporom, zlasti kar zadeva ločitev otrok od odraslih in dostop do vzgojnih ukrepov poleg obsodbe.

Člen 11 – Alternativni ukrepi

46. Da bi se izognili odvzemu prostosti otrokom, bi morali pristojni organi sprejeti vse ukrepe, ki bi nadomestili odvzem prostosti, kadar je to v korist otroka. Med takimi ukrepi bi morali biti, na primer, obveznost poročanja pristojnim organom, omejitve stikov z določenimi osebami, udeležba na terapevtskem zdravljenju ali izobraževalni ukrepi¹³.

Člen 12 – Pravica do posebne obravnave v primeru odvzema prostosti

47. V nekaterih primerih je odvzem prostosti lahko potreben, na primer, da bi se izognili tveganju nedovoljenega spreminjanja dokazov, vplivanja na priče, tajnega dogovarjanja ali begosumnosti itd. V takih primerih je treba posebno pozornost nameniti načinu ravnanja s pridržanimi otroki.
48. Poleg tega bi morali pristojni organi zaradi ranljivosti otrok, ki jim je odvzeta prostost, pomena družinskih vezi in spodbujanja ponovne vključitve otrok v družbo spoštovati in dejavno podpirati uresničevanje otrokovih pravic, kot je določeno v mednarodnih in evropskih pravnih aktih. Poleg drugih pravic bi morali otroci imeti predvsem pravico, da:
- (a) vzdržujejo redne in koristne stike s starši, sorodniki in prijatelji. Omejitve te pravice se nikoli ne bi smele uporabiti kot kazen;
 - (b) so deležni ustreznega izobraževanja, usmerjanja in usposabljanja;
 - (c) so deležni zdravstvene oskrbe.

¹¹ Priporočilo Odbora ministrov št. 11 iz leta 2008 o evropskih pravilih za mladoletne storilce kaznivih dejanj, točka 59.1; Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje, točka 19.

¹² Glej Zeleno knjigo „Krepitev medsebojnega zaupanja na evropskem pravosodnem območju“, poglavje 5 o otrocih, COM(2011) 327 final, z dne 14. junija 2011.

¹³ Glej člen 8 Okvirnega sklepa Sveta 2009/829/PNZ z dne 23. oktobra 2009 o uporabi načela vzajemnega priznavanja odločb o nadzornih ukrepih med državami članicami Evropske unije kot alternativni začasemu priporu (UL L 294, 11.11.2009, str. 20).

49. V skladu z mednarodnimi standardi¹⁴ bi morali biti otroci pridržani ločeno od odraslih, da se upoštevajo njihove potrebe in ranljivost. Ko pridržani otrok dopolni 18 let, bi morala imeti zadevna oseba možnost, da je še naprej v ločenem priporu. V ta namen bi bilo treba upoštevati posamezne okoliščine zadeve. Vendar ukrepi, predvideni s to direktivo, ne določajo obveznosti ustanovitve posebnih objektov za pridržanje otrok ali mladoletniških zaporov.

Člen 13 – Pravočasna in skrbna obravnava zadev

50. V postopkih v zvezi z otroki bi bilo treba uporabljati načelo nujnosti, da bi se zagotovil hiter odziv in zaščitile koristi otrok. Sodišča bi morala ravnati posebno skrbno, da bi preprečila vsako tveganje škodljivih posledic za družinske in socialne odnose otroka.

Člen 14 – Pravica do varstva zasebnosti

51. Zahteva, da se obvaruje zasebnost otrok, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku, izhaja iz mednarodnih standardov¹⁵. Sodelovanje v kazenskem postopku stigmatizira zadevne posameznike in lahko zlasti pri otrocih negativno vpliva na njihove možnosti za ponovno vključitev v družbo ter njihovo prihodnje poklicno in družbeno življenje. Varstvo zasebnosti otrok, ki so vključeni v kazenski postopek, je bistveni del rehabilitacije mladih.
52. Javnost bi morala biti izključena iz postopka sojenja otrokom. V izjemnih primerih lahko sodišče odloči, da zaslišanje poteka javno, potem ko je upoštevalo koristi otroka.
53. Poleg tega bi morali organi zaradi koristi otroka in družine preprečiti javno razširjanje informacij, na podlagi katerih bi bilo mogoče ugotoviti istovetnost otroka in družine (npr. ime in podobo otroka ter družinskih članov).

Člen 15 – Pravica nosilca starševske odgovornosti do dostopa do sodnih obravnav

54. Da bi otroku med zaslišanji pred sodiščem zagotovili ustrezno pomoč in podporo, bi moral biti na zaslišanjih navzoč nosilec starševske odgovornosti ali druga ustreznna odrasla oseba, kakor je določeno v členu 5.

Člen 16 – Pravica otroka do osebne navzočnosti na sojenju, na katerem se presoja vprašanje njegove krivde

55. Če otroci na sojenju niso navzoči, so ogrožene njihove pravice do obrambe. Obdolženci v takem primeru ne morejo ne podati svoje različice dejstev sodišču niti niso zmožni predložiti ustreznih dokazov. Zato so lahko spoznani za krive, ne da bi imeli možnost ugovarjati razlogom za takšno obsodbo.
56. Pravica obdolženca do navzočnosti na sojenju ali do odpovedi takšni pravici, potem ko je bil o njej poučen, je nepogrešljiva za uresničevanje pravic do obrambe.
57. V členu 16 je določena obveznost držav članic, da zagotovijo pravico do navzočnosti na sojenju v vsakem postopku, v katerem se odloča o vprašanju krivde obdolžene osebe (tako v primeru obsodilne kot oprostilne sodbe), v skladu s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice. Navzočnost otroka v tem trenutku v kazenskem postopku je še zlasti pomembna zaradi posledic, ki bi jih tak trenutek lahko imel.

¹⁴ Člen 37 Konvencije ZN o otrokovih pravicah, člen 13.4 Pekinških pravil, točka IV.A.6.20 Smernic Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje.

¹⁵ Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje, točka IV.A.2.6.

Člen 17 – Postopek na podlagi evropskega naloga za prijetje

58. Ta direktiva se uporablja za otroke v postopku na podlagi Okvirnega sklepa 2002/584/PNZ od trenutka, ko so prijeti v izvršitveni državi. Izboljšanje sistema evropskega naloga za prijetje je osrednje načelo tretjega poročila Komisije o izvajanju Okvirnega sklepa Sveta o evropskem nalogu za prijetje¹⁶.
59. Pristojni organi v izvršitveni državi članici zagotovijo uveljavljanje pravic, kot predvideva veljavna direktiva. To bo spodbudilo medsebojno zaupanje in vzajemno priznavanje, saj se bo v izvršitveni državi članici zagotovila takšna minimalna raven varstva otrok, kakršna obstaja v odreditveni državi članici.
60. Trajanje postopkov za izvršitev evropskega naloga za prijetje se ne bo podaljšalo, saj ta člen ne vpliva na roke, določene v Okvirnem sklepu.
61. Zaradi koristi otroka in v skladu z mednarodnimi pravili, bi morala biti vsaka oblika ukrepa odvzema otrokove prostosti uporabljena kot skrajno sredstvo in le za najkrajše ustrezno obdobje (glej zgoraj, člen 10), pristojni organi pa sprejmejo vse ukrepe za omejitev trajanja odvzema prostosti otroku, navedenemu v takšnem evropskem nalogu za prijetje.

Člen 18 – Pravica do brezplačne pravne pomoči

62. Čeprav ta direktiva ne ureja vprašanja brezplačne pravne pomoči, od držav članic zahteva, naj v svojih sistemih brezplačne pravne pomoči zagotavljajo učinkovito uresničevanje pravice do dostopa do odvetnika.
63. Pravica osumljenega ali obdolženega otroka do začasne brezplačne pravne pomoči ob odvzemu prostosti ali v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje bo urejena v [predlogu] direktive o pravici do začasne brezplačne pravne pomoči za osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, ki jim je odvzeta prostost, in za zahtevane osebe v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje ter v [predlogu] priporočila Komisije o pravici do brezplačne pravne pomoči za osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku. Slednji se v zvezi s položajem otrok izrecno sklicuje na „oceno premoženjskega stanja“ in „preizkus utemeljenosti“¹⁷.

Člen 19 – Usposabljanje

64. Osebe sodnih organov in organov kazenskega pregona ter osebe zaporov, ki obravnava primere v zvezi z otroki, bi morale biti seznanjene s posebnimi potrebami otrok različnih starostnih skupin in bi morale paziti, da se jim postopek prilagodi. V ta namen potrebuje ustrezno usposabljanje v zvezi z zakonitimi pravicami otrok in potrebami otrok različnih starostnih skupin, razvojem in psihologijo otrok, pedagoškimi spretnostmi, komuniciranjem z otroki vseh starosti in na vseh stopnjah razvoja ter otroki v posebej občutljivih situacijah¹⁸. Tudi odvetniki, ki so specializirani za zadeve v zvezi z otroki, bi morali biti deležni takšnega usposabljanja.

¹⁶ Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju Okvirnega sklepa Sveta z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami od leta 2007 – COM(2011) 175, z dne 11. aprila 2011.

¹⁷ Glej točki 6 in 12.

¹⁸ To izhaja tudi iz mednarodnih standardov, kot sta člen 40(1) in (3) Konvencije ZN o otrokovih pravicah ter točka 63 Smernic Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje.

65. Tudi osebe, ki otrokom nudijo storitve podpore ali restorativne pravičnosti, bi morale biti ustrezno usposobljene, da jim zagotovijo spoštljivo, nepristransko in strokovno obravnavo.

Člen 20 – Zbiranje podatkov

66. Za spremljanje in ocenjevanje uspešnosti in učinkovitosti te direktive je potrebno, da države članice zbirajo podatke v zvezi z uresničevanjem pravic iz te direktive. Med relevantne podatke spadajo podatki, ki so jih zabeležili pravosodni organi in organi odkrivanja in preiskovanja ter, kolikor je mogoče, upravni podatki, ki so jih zbrale službe zdravstvenega in socialnega varstva.

Člen 21 – Stroški

67. Stroške, ki nastanejo pri uporabi te direktive v zvezi z individualno oceno otrok, zdravniškim pregledom in snemanjem z avdiovizualnimi sredstvi, nosijo države članice, celo v primeru obsodbe osumljenega ali obdolženega otroka.

Člen 22 – Prepoved poslabšanja položaja

68. S tem členom se zagotavlja, da določitev skupnih minimalnih standardov v skladu s to direktivo ne zniža standardov v posameznih državah članicah ter da se ohranijo standardi iz Listine in EKČP. Ta direktiva določa minimalna pravila, zato lahko države članice prosto določijo višje standarde, kot so dogovorjeni s to direktivo.

Člen 23 – Prenos v nacionalno zakonodajo

69. Države članice morajo začeti izvajati direktivo [24 mesecev po njeni objavi] in Komisiji do istega dne poslati besedilo določb, s katerimi so to direktivo prenesle v nacionalno zakonodajo.
70. Države članice bi morale Komisijo uradno obvestiti o svojih ukrepih prenosa z enim ali več dokumentov, v katerih pojasnjujejo razmerje med sestavnimi deli direktive in ustreznimi deli nacionalnih pravnih aktov za prenos.

Člen 24 – Začetek veljavnosti

71. Ta člen določa, da bo začela Direktiva veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

4. NAČELO SUBSIDIARNOSTI

72. Ciljev predloga države članice same ne morejo zadovoljivo doseči, ker je namen predloga krepiti medsebojno zaupanje med njimi, zato je pomembno, da soglašajo o skupnih minimalnih standardih procesnih jamstev za otroke, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskih postopkih po Evropski uniji. Potreba po ukrepanju na ravni EU in pojasnila o tem, zakaj je EU v boljšem položaju, da sprejme ukrepe na področju posebnih jamstev za otroke v kazenskih postopkih, so podrobno obrazloženi v oceni učinka, ki je priložena predlogu direktive.

5. NAČELO SORAZMERNOSTI

73. Predlog je skladen z načelom sorazmernosti v tem, da ne presega minimuma, ki je potreben za doseganje navedenega cilja na evropski ravni. Opuščeni so bili ukrepi, katerih namen je bil doseči večjo usklajenost standardov, kot so starost za kazensko odgovornost, ustanovitev sodišč za mladoletnike in pravila za preusmeritev iz pravosodnih sistemov, tj. ukrepi, ki bi vodili do bistvenih sprememb sistemov

kazenskega pravosodja v državah članicah. Zaradi sorazmernosti ukrepov EU v Direktivi zato ni predlagan celovit sklop pravil za otroke v kazenskem postopku. Določena so le minimalna pravila, ki naj bi bila nepogrešljiva za dosego cilja, tj. doseganje učinkovitega standarda varstva za otroke ter okrepitev medsebojnega zaupanja in pravosodnega sodelovanja.

6. PRORAČUNSKE POSLEDICE

74. Ta predlog nima proračunskih posledic za proračun EU.

Predlog

DIREKTIVA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA**o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku**

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti člena 82(2)(b) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora¹⁹,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij²⁰,

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Namen te direktive je določiti procesna jamstva, s katerimi se zagotovi, da bodo otroci, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku, lahko razumeli in spremljali tak postopek, omogoči uresničevanje njihove pravice do poštenega sojenja ter prepreči, da bi ponovno storili kaznivo dejanje, in spodbudi njihovo socialno vključevanje.
- (2) Z določitvijo minimalnih pravil o varstvu procesnih pravic osumljenih ali obdolženih oseb bi morala ta direktiva okrepiti zaupanje držav članic v sisteme kazenskega pravosodja drugih držav članic in tako pripomoči k izboljšanju vzajemnega priznavanja odločb v kazenskih zadevah. Takšna skupna minimalna pravila bi prav tako morala odpraviti ovire za prosto gibanje državljanov na ozemlju držav članic.
- (3) Čeprav so vse države članice pogodbenice Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Mednarodnega pakta o političnih in državljanskih pravicah ter Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, pa izkušnje kažejo, da to samo po sebi vedno ne zagotavlja zadostne stopnje zaupanja v sisteme kazenskega pravosodja drugih držav članic.
- (4) V stockholmskem programu²¹ je bila močno poudarjena krepitev pravic posameznikov v kazenskem postopku. V točki 2.4 je Evropski svet pozval Komisijo, naj predloži predloge za postopni pristop²² k okrepitvi pravic osumljenih ali obdolženih oseb.
- (5) Do zdaj so bili sprejeti trije ukrepi, in sicer Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta²³, Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta²⁴ ter Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta²⁵.

¹⁹ UL C, , str. .

²⁰ UL C, , str. .

²¹ UL C 115, 4.5.2010, str. 1.

²² UL C 291, 4.12.2009, str. 1.

²³ Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih (UL L 280, 26.10.2010, str. 1).

- (6) S to direktivo se spodbujajo otrokove pravice, pri čemer se upoštevajo Smernice Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje.
- (7) Otrokom, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskih zadevah, je treba posvetiti posebno pozornost, da se ohranijo njihove možnosti za razvoj in ponovno vključitev v družbo.
- (8) To direktivo bi bilo treba uporabljati za otroke, kar pomeni osebe, mlajše od 18 let v trenutku, ko so osumljene ali obdolžene storitve kaznivega dejanja, ne glede na njihovo starost v kazenskem postopku, pa do pravnomočnosti sodbe.
- (9) To direktivo bi bilo treba uporabljati tudi za kazniva dejanja, ki so neločljivo povezana s kaznivimi dejanji, v zvezi s katerimi se je kazenski postopek začel zoper osebo, preden je dopolnila 18 let, tj. za kazniva dejanja, ki jih je po dopolnitvi 18 let storila ista osumljena ali obdolžena oseba ter se zato skupaj preiskujejo in preganjajo.
- (10) Če je oseba v trenutku, ko je osumljena ali obdolžena v kazenskem postopku, starejša od 18 let, se države članice spodbujajo, da uporabijo procesna jamstva iz te direktive, dokler ta oseba ne dopolni 21 let.
- (11) Države članice bi morale določiti starost otrok na podlagi izjav otrok, s preverjanjem njihovega osebnega stanja, preučitvijo dokumentacije in drugih dokazil ter, če takšna dokazila niso na voljo ali so nezadostna, na podlagi zdravniškega pregleda.
- (12) To direktivo bi bilo treba izvajati ob upoštevanju določb Direktive 2012/13/EU in Direktive 2013/48/EU. Informacije v zvezi z manjšimi kršitvami bi bilo treba zagotoviti v enakih pogojih, kot so določeni v členu 2(2) Direktive 2012/13/EU. Vendar pa ta direktiva določa dodatna dopolnilna jamstva v zvezi z informacijami, ki jih je treba zagotoviti nosilcu starševske odgovornosti in obveznim dostopom do odvetnika, da se upoštevajo posebne potrebe otrok.
- (13) Če je otroku odvzeta prostost, bi morale biti v obvestilu o pravicah, ki se mu zagotovi v skladu s členom 4 Direktive 2012/13/EU, navedene tudi otrokove pravice iz te direktive.
- (14) Izraz „nosilec starševske odgovornosti“ pomeni vsako osebo, ki ima starševsko odgovornost do otroka, kakor je opredeljeno v Uredbi Sveta (ES) št. 2201/2003²⁶. Starševska odgovornost pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom, vključno s pravicami do vzgoje in varstva otroka ter pravicami do približevanja.
- (15) Otroci bi morali imeti pravico, da je nosilec starševske odgovornosti obveščen o ustreznih procesnih pravicah, in sicer ustno ali v pisni obliki. Te informacije bi bilo treba zagotoviti nemudoma in tako podrobno, kolikor je to potrebno za zaščito poštenosti postopka in učinkovito uresničevanje pravic otroka do obrambe. Če bi bila

²⁴ Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku (UL L 142, 1.6.2012, str. 1).

²⁵ Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti (UL L 294, 6.11.2013, str. 1).

²⁶ Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (UL L 338, 23.12.2003, str. 1).

obvestitev nosilca starševske odgovornosti o navedenih pravicah v nasprotju s koristmi otroka, bi bilo treba obvestiti drugo ustrezno odraslo osebo.

- (16) Otroci ne bi smeli imeti pravice, da se odpovedo dostopu do odvetnika, ker ne morejo v celoti razumeti kazenskega postopka in ga spremljati. Zato bi morali biti navzočnost in pomoč odvetnika za otroke obvezni.
- (17) V nekaterih državah članicah je lahko za nalaganje sankcij, ki ne vključujejo odvzema prostosti, pri razmeroma manjših kršitvah pristojen organ, ki ni državni tožilec ali sodišče, pristojno za kazenske zadeve. To je mogoče na primer pri pogostih prometnih prekrških, ki se lahko ugotovijo med kontrolo prometa. V takšnih primerih bi bilo nerazumno od pristojnih organov zahtevati, da zagotovijo obvezen dostop do odvetnika. Če zakonodaja države članice določa, da kazen za manjše kršitve naloži takšen organ in bodisi obstaja pravica do pritožbe bodisi je mogoče zadevo drugače predložiti sodišču, pristojnemu za kazenske zadeve, bi moral biti obvezen dostop do odvetnika zagotovljen le v postopkih pred tem sodiščem po vložitvi pritožbe ali predložitvi zadeve. V nekaterih državah članicah lahko postopke v zvezi z otroki vodijo državni tožilci, ki lahko tudi naložijo kazni. V takih postopkih bi moral biti otrokom obvezno zagotovljen dostop do odvetnika.
- (18) V nekaterih državah članicah za kazniva dejanja veljajo nekatere manjše kršitve, zlasti manjše prometne kršitve, manjše kršitve v zvezi s splošnimi občinskimi predpisi in manjše kršitve javnega reda. Nesorazmerno bi bilo zahtevati od pristojnih organov, naj zagotovijo obvezen dostop do odvetnika v zvezi s takšnimi manjšimi kršitvami. Kadar pravo države članice določa, da se odvzem prostosti ne more naložiti kot kazen za manjše kršitve, bi morala biti pravica do obveznega dostopa do odvetnika zato zagotovljena le v postopkih pred sodiščem, ki je pristojno za kazenske zadeve.
- (19) Otroci, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku, bi morali imeti pravico do individualne ocene, v okviru katere se opredelijo njihove posebne potrebe glede varstva, izobraževanja, vzgoje in socialnega vključevanja, da se določi, ali in v kolikšni meri bi bili zanje potrebni posebni ukrepi v času kazenskega postopka, ter da se določi obseg njihove kazenske odgovornosti in ustreznost kazni ali vzgojnega ukrepa zanje.
- (20) Da bi zagotovili osebno celovitost otroka, ki je prijet ali pridržen, bi moral otrok imeti dostop do zdravniškega pregleda. Tak zdravniški pregled bi moral opraviti splošni zdravnik.
- (21) Da bi zagotovili zadostno varstvo otrok, ki ne morejo vedno razumeti vsebine razgovorov, v katerih sodelujejo, ter da bi se izognili vsakemu izpodbijanju vsebine zaslišanja in s tem njegovi neupravičeni ponovitvi, bi bilo treba zaslišanje otrok snemati z avdiovizualnimi sredstvi. To ne vključuje zaslišanja, potrebnega za identifikacijo otroka.
- (22) Vendar pa bi bilo od pristojnih organov nesorazmerno zahtevati, da zagotovijo snemanje z avdiovizualnimi sredstvi v vseh primerih. Upoštevati bi bilo treba zapletenost zadeve, resnost domnevnega kaznivega dejanja in predvideno kazen, ki se lahko naloži zanj. Če je otroku odvzeta prostost pred obsodbo, bi bilo treba vsako zaslišanje otroka snemati z avdiovizualnimi sredstvi.
- (23) Takšni avdiovizualni posnetki bi morali biti dostopni le pravosodnim organom in strankam v postopku. Poleg tega bi bilo treba zaslišanje otrok izvesti na način, ki je prilagojen njihovi starosti in stopnji zrelosti.

- (24) Države članice bi si pri odločanju o brezplačni pravni pomoči morale prizadevati za sprejetje pravil, ki otrokom zagotavljajo učinkovito uresničevanje pravice do dostopa do odvetnika.
- (25) Otroci so v posebej ranljivem položaju, kar zadeva pripor. Zaradi tveganj v zvezi s telesnim, duševnim in socialnim razvojem otrok, ki so neločljivo povezana z odvzemu prostosti, bi si bilo treba posebej prizadevati, da bi se izognili odvzemu prostosti otrokom. Pristojni organi bi morali razmisliti o drugih ukrepih in takšne ukrepe izvesti, kadar je to v korist otroka. To lahko vključuje obveznost javljanja pristojnemu organu, omejitev stikov z določenimi osebami, obveznost terapijskega zdravljenja ali zdravljenja zasvojenosti in udeležbo pri izobraževalnih ukrepih.
- (26) Če se otrokom odvzame prostost, bi morali zanje veljati posebni zaščitni ukrepi. Zlasti bi morali biti otroci pridržani ločeno od odraslih, razen če se v skladu s členom 37(c) Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah presodi, da je to v nasprotju z njihovimi koristmi. Ko pridržani otrok dopolni 18 let, bi morala obstajati možnost, da je še naprej pridržan ločeno od odraslih, kadar je to upravičeno, in sicer ob upoštevanju posameznih okoliščin zadeve. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti načinu ravnanja s pridržanimi otroki zaradi njihove naravne ranljivosti. Otroci bi morali imeti dostop do izobraževalnih institucij v skladu s svojimi potrebami.
- (27) Strokovnjaki, ki so v neposrednem stiku z otroki, bi morali upoštevati posebne potrebe otrok različnih starostnih skupin in paziti, da se jim postopek prilagodi. V ta namen bi jih bilo treba posebej usposobiti na področju ravnanja z otroki.
- (28) Javnost bi morala biti izključena iz postopka sojenja otrokom zaradi varovanja njihove zasebnosti in njihove lažje ponovne vključitve v družbo. V izjemnih primerih lahko sodišče odloči, da bi moralo zaslišanje potekati javno, potem ko je upoštevalo koristi otroka.
- (29) Da bi zagotovili ustrezno pomoč in podporo otrokom, bi moral imeti nosilec starševske odgovornosti ali druga ustrezna odrasla oseba dostop do sodnih obravnav v zvezi z osumljenim ali obdolženim otrokom.
- (30) Pravica obdolženca do osebne navzočnosti na sojenju temelji na pravici do poštenega sojenja iz člena 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kakor jo razlaga Evropsko sodišče za človekove pravice.
- (31) Pravice iz te direktive bi bilo treba zagotoviti otrokom, ki so v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje, od trenutka, ko so prijeti v izvršitveni državi članici.
- (32) Vsako individualno oceno, zdravniški pregled in avdiovizualno snemanje iz te direktive je treba izvesti brezplačno za otroka.
- (33) Za spremljanje in ocenjevanje učinkovitosti te direktive je potrebno, da države članice zbirajo podatke v zvezi z zagotavljanjem uresničevanja pravic iz te direktive. Med relevantne podatke spadajo podatki, ki jih zabeležijo pravosodni organi in organi odkrivanja in preiskovanja, ter – kolikor je to mogoče – upravne podatke, ki jih zberejo zdravstvene in socialne službe v zvezi s pravicami iz te direktive, zlasti glede števila otrok, ki jim je bil omogočen dostop do odvetnika, števila izvedenih individualnih ocen, števila zaslišanj, ki so bila posneta z avdiovizualnimi sredstvi, in števila otrok, ki jim je bila odvzeta prostost.
- (34) Ta direktiva podpira temeljne pravice in načela, kot so priznani z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah ter Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vključno s prepovedjo mučenja ter nečloveškega in ponižujočega

ravnanja, pravico do svobode in varnosti, spoštovanjem zasebnega in družinskega življenja, pravico do osebne celovitosti, otrokovimi pravicami, vključenostjo invalidov, pravico do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča, domnevo nedolžnosti in pravico do obrambe. To direktivo bi bilo treba izvajati v skladu z navedenimi pravicami in načeli.

- (35) Ta direktiva določa minimalna pravila. Države članice lahko za zagotovitev višje ravni varstva razširijo pravice iz te direktive. Takšna višja raven varstva pa ne bi smela ovirati vzajemnega priznavanja sodnih odločb, ki naj bi ga ta minimalna pravilna olajšala. Raven varstva ne bi smela biti nikoli nižja od standardov, ki jih zagotavljata Listina Evropske unije o temeljnih pravicah ter Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot so razloženi v sodni praksi Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice.
- (36) Ker ciljev te direktive, in sicer določitve skupnih minimalnih standardov procesnih jamstev za otroke, ki so osumljeni ali obdolženi v kazenskem postopku, države članice same ne morejo zadovoljivo doseči in ker se ta cilj zaradi obsega teh ukrepov lažje doseže na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti, kot je določeno v členu 5 Pogodbe o Evropski uniji. V skladu z načelom sorazmernosti, kot je določeno v navedenem členu, ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje teh ciljev.
- (37) [V skladu s členom 3 Protokola št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije, sta navedeni državi uradno sporočili, da želita sodelovati pri sprejetju in uporabi te direktive.] ALI [V skladu s členom 1 in 2 Protokola št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije, navedeni državi ne bosta sodelovali pri sprejetju te direktive, ki zato zanj ne bo zavezujoča in se v njej ne bo uporabljala.]²⁷
- (38) V skladu s členoma 1 in 2 Protokola št. 22 o stališču Danske, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije, Danska ne sodeluje pri sprejetju te direktive, ki zato zanjo ni zavezujoča in se v njej ne uporablja.
- (39) Države članice so se v skladu s Skupnimi političnimi izjavami z dne 28. septembra 2011 držav članic in Komisije o obrazložitenih dokumentih²⁸ zavezale, da bodo v utemeljenih primerih uradnemu obvestilu o svojih ukrepih za prenos priložile enega ali več dokumentov, ki bodo pojasnjevali razmerje med sestavnimi deli direktive in ustreznimi deli nacionalnih pravnih aktov za prenos. Zakonodajalec meni, da je posredovanje takšnih dokumentov v primeru te direktive upravičeno –

²⁷ Končno besedilo te uvedne izjave direktive bo odvisno od stališča Združenega kraljestva in Irske, sprejetega v skladu z določbami Protokola št. 21.

²⁸ UL C 369, 17.12.2011, str. 14.

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

Člen 1

Predmet urejanja

Ta direktiva določa minimalna pravila glede nekaterih pravic osumljenih ali obdolženih otrok v kazenskem postopku, in glede nekaterih pravic otrok v postopku predaje na podlagi Okvirnega sklepa Sveta 2002/584/PNZ²⁹ (v nadaljnjem besedilu: „postopek na podlagi evropskega naloga za prijetje“).

Člen 2

Področje uporabe

1. Ta direktiva se uporablja za otroke v kazenskem postopku od trenutka, ko so osumljeni ali obdolženi storitve kaznivega dejanja in do konca kazenskega postopka.
2. Ta direktiva se uporablja za otroke v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje od njihovega prijetja v izvršitveni državi članici.
3. Ta direktiva se uporablja tudi za osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku iz odstavka 1 in za osebe v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje iz odstavka 2, ki niso več otroci v navedenih postopkih, vendar so bili ti postopki zoper njih začeti v času, ko so bili otroci.
4. Ta direktiva se uporablja tudi za otroke, ki niso osumljeni ali obdolženi, vendar to postanejo med zaslišanjem, ki ga opravi policija ali organ kazenskega pregona.
5. Ta direktiva ne vpliva na nacionalne predpise, ki določajo starost za kazensko odgovornost.

Člen 3

Opredelitev pojma

Za namene te direktive izraz „otrok“ pomeni osebo, ki je mlajša od 18 let.

Člen 4

Pravica otroka do obveščenosti

1. Države članice zagotovijo, da se v skladu z Direktivo 2012/13/EU otroke nemudoma obvesti o njihovih pravicah. Obvesti se jih tudi o naslednjih pravicah, ki imajo enako področje uporabe kot Direktiva 2012/13/EU, in sicer o:
 - (1) njihovi pravici, da se obvestijo nosilci starševske odgovornosti, kot je določeno v členu 5;
 - (2) njihovi pravici do odvetnika, kot je določeno v členu 6;

²⁹ Okvirni sklep Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami (UL L 190, 18.7.2002, str. 1).

- (3) njihovi pravici do individualne ocene, kot je določeno v členu 7;
 - (4) njihovi pravici do zdravniškega pregleda, kot je določeno v členu 8;
 - (5) njihovi pravici do svobode in posebne obravnave v priporu, kot je določeno v členih 10 in 12;
 - (6) njihovi pravici do varstva zasebnosti, kot je določeno v členu 14;
 - (7) njihovi pravici, da imajo nosilci starševske odgovornosti dostop do sodnih obravnav, kot je določeno v členu 15;
 - (8) njihovi pravici do osebne navzočnosti na sojenju, kot je določeno v členu 16;
 - (9) njihovi pravici do brezplačne pravne pomoči, kot je določeno v členu 18.
2. Kadar je otrokom odvzeta prostost, države članice zagotovijo, da so v obvestilu o pravicah, ki ga prejmejo v skladu z Direktivo 2012/13/EU, navedene njihove pravice iz te direktive.

Člen 5

Pravica otroka do obveščenosti nosilca starševske odgovornosti

Države članice zagotovijo, da nosilec starševske odgovornosti do otroka ali, če bi bilo to v nasprotju s koristmi otroka, druga ustrezna odrasla oseba, dobi informacije, ki jih otrok prejme v skladu s členom 4.

Člen 6

Pravica do obveznega dostopa do odvetnika

1. Države članice zagotovijo, da otrokom ves čas kazenskega postopka pomaga odvetnik v skladu z Direktivo 2013/48/EU. Pravici do dostopa do odvetnika se ni mogoče odpovedati.
2. Pravico do dostopa do odvetnika bi bilo treba otroku zagotoviti tudi v kazenskem postopku, ki lahko vodi do umika obtožnega predloga s strani tožilca, po tem ko je otrok izpolnil določene pogoje.

Člen 7

Pravica do individualne ocene

1. Države članice zagotovijo, da se upoštevajo posebne potrebe otrok glede varnosti, izobraževanja, usposabljanja in socialnega vključevanja.
2. V ta namen se vsakega otroka individualno oceni. Pri tem se zlasti upoštevajo osebnost in zrelost otroka ter njegovo premoženjsko stanje in socialne razmere.
3. Individualna ocena se izvede na ustrezni stopnji postopka in najpozneje pred vložitvijo obtožnega akta.
4. Obseg in podrobnosti individualne ocene se lahko razlikujejo glede na okoliščine zadeve, resnost domnevne kršitve in kazni, ki se bo otroku naložila, če bo spoznan

za krivega domnevnega kaznivega dejanja, ne glede na to, ali so organi države članice otroka že pred tem obravnavali v okviru kazenskega postopka.

5. Individualne ocene se izvajajo ob tesnem sodelovanju otroka.
6. Če se elementi, ki so podlaga za individualno oceno, bistveno spremenijo, države članice zagotovijo, da se rezultati individualne ocene v času kazenskega postopka posodablajo.
7. Države članice lahko odstopijo od obveznosti iz odstavka 1, če ni sorazmerno izvesti individualne ocene, pri čemer upoštevajo okoliščine zadeve in dejstvo, ali so organi države članice otroka že pred tem obravnavali v okviru kazenskega postopka.

Člen 8

Pravica do zdravniškega pregleda

1. Države članice otroku v primeru odvzema prostosti zagotovijo dostop do zdravniškega pregleda, zlasti zaradi ocenjevanja njegovega splošnega duševnega in fizičnega stanja, da se določi sposobnost otroka glede soočenja z zaslišanjem, drugimi preiskovalnimi ukrepi ali ukrepi zbiranja dokazov oziroma kakršnimi koli ukrepi, ki so sprejeti ali predvideni zoper njega.
2. Zdravniški pregled imajo pravico zahtevati naslednje osebe:
 - (a) otrok;
 - (b) nosilec starševske odgovornosti ali ustrezna odrasla oseba iz člena 5;
 - (c) otrokov odvetnik.
3. Ugotovitve zdravniškega pregleda se pisno zabeležijo.
4. Države članice zagotovijo, da se zdravniški pregled ponovno opravi, če okoliščine to zahtevajo.

Člen 9

Zaslišanje otroka

1. Države članice za vsako zaslišanje otrok, ki ga opravi policija, organ kazenskega pregona ali sodni organ pred vložitvijo obtožnega akta, zagotovijo snemanje z avdiovizualnimi sredstvi, razen če je to nesorazmerno glede na zapletenost zadeve, resnost domnevnega kaznivega dejanja in morebitno kazen, ki se lahko naloži.
2. V vsakem primeru se z avdiovizualnimi sredstvi v celoti posname zaslišanje otroka, ki mu je odvzeta prostost, ne glede na fazo kazenskega postopka.
3. Odstavek 1 ne posega v možnost, da se vprašanja za ugotovitev otrokove istovetnosti otroku postavijo brez takega snemanja z avdiovizualnimi sredstvi.

Člen 10

Pravica do svobode

1. Države članice zagotovijo, da se ukrep odvzema prostosti pred obsodbo uporabi le kot skrajno sredstvo in le za najkrajše ustrezno obdobje. Upoštevati je treba starost in osebne razmere otroka.
2. Države članice zagotovijo, da je vsak odvzem prostosti otroku pred obsodbo predmet periodične sodne presoje.

Člen 11

Alternativni ukrepi

1. Države članice zagotovijo, da lahko pristojni organi, če so izpolnjeni pogoji za odvzem prostosti, uporabijo alternativne ukrepe, kadar koli je to mogoče.
2. Alternativni ukrepi so lahko:
 - (a) obveznost otroka, da prebiva na določenem mestu;
 - (b) omejitve stikov z določenimi osebami;
 - (c) obveznosti poročanja pristojnim organom;
 - (d) udeležba na terapevtskem zdravljenju ali zdravljenju zasvojenosti;
 - (e) sodelovanje v izobraževalnih ukrepih.

Člen 12

Pravica do posebne obravnave v primeru odvzema prostosti

1. Države članice zagotovijo, da so otroci pridržani ločeno od odraslih, razen če se presodi, da je v korist otroka, če se tega ne stori. Ko pridržani otrok dopolni 18 let, države članice zagotovijo možnost, da je še naprej pridržan ločeno od odraslih, kadar je to upravičeno, in sicer ob upoštevanju osebnih okoliščin pridržane osebe.
2. Države članice v času, ko je otroku odvzeta prostost, sprejmejo vse potrebne ukrepe, da:
 - (a) zagotovijo in ohranijo zdravje in fizični razvoj otroka;
 - (b) otroku zagotovijo pravico do izobraževanja in usposabljanja;
 - (c) otroku zagotovijo učinkovito in redno uresničevanje pravice do družinskega življenja, kar vključuje vzdrževanje družinskih vezi;
 - (d) spodbujajo razvoj otroka in njegovo prihodnje vključevanje v družbo.

Člen 13

Pravočasna in skrbna obravnava zadev

1. Države članice zagotovijo, da se kazenski postopki v zvezi z otroki obravnavajo prednostno in s primerno skrbnostjo.

2. Države članice zagotovijo, da se otroci obravnavajo na način, ki ustreza njihovi starosti, posebnim potrebam, zrelosti in ravni razumevanja, pri čemer upoštevajo vse morebitne komunikacijske težave otrok.

Člen 14

Pravica do varstva zasebnosti

1. Države članice zagotovijo, da se iz kazenskega postopka v zvezi z otroki izključi javnost, razen če, po preučitvi koristi otroka, odstopanje upravičujejo izredne okoliščine.
2. Države članice zagotovijo, da pristojni organi v kazenskem postopku sprejmejo primerne ukrepe, s katerimi se varuje zasebnost otrok in družinskih članov, vključno z njihovimi imeni in podobami. Države članice zagotovijo, da pristojni organi ne razširjajo javno informacij, ki bi lahko vodile do ugotovitve istovetnosti otroka.
3. Države članice zagotovijo, da se evidence iz člen 9(1) ne razširjajo javno.

Člen 15

Pravica nosilca starševske odgovornosti do dostopa do sodnih obravnav

Države članice zagotovijo, da ima nosilec starševske odgovornosti ali druga ustrezna odrasla oseba, kot je opredeljeno v členu 5, dostop do sodnih obravnav v zvezi z otrokom.

Člen 16

Pravica otroka do osebne navzočnosti na sojenju, na katerem se presoja vprašanje njegove krivde

1. Države članice zagotovijo, da so otroci navzoči na sojenju.
2. Države članice zagotovijo, da imajo otroci, kadar niso bili navzoči na sojenju, na katerem je bilo odločeno o njihovi krivdi, pravico do postopka, v katerem lahko sodelujejo in v katerem je mogoča nova meritorna odločitev, tudi na podlagi novih dokazov, in ki lahko privede do razveljavitve prvotne odločbe.

Člen 17

Postopek na podlagi evropskega naloga za prijetje

1. Države članice zagotovijo, da ima zahtevani otrok v izvršitveni državi članici ob prijetju na podlagi evropskega naloga za prijetje v postopku pravice iz členov 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15 in 18.
2. Brez poseganja v člen 12 Okvirnega sklepa 2002/584/PNZ izvršilni organi sprejmejo vse ukrepe, da se v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje omeji čas odvzema prostosti otroku.

Člen 18

Pravica do brezplačne pravne pomoči

Države članice zagotovijo, da nacionalna zakonodaja v zvezi z brezplačno pravno pomočjo zagotavlja učinkovito uresničevanje pravice do dostopa do odvetnika, kot je določeno v členu 6.

Člen 19

Usposabljanje

1. Države članice zagotovijo, da osebje sodnih organov, organov kazenskega pregona in zaporov, ki obravnavajo zadeve v zvezi z otroki, sestavljajo strokovnjaki, specializirani na področju kazenskega postopka v zvezi z otroki. Te osebe so deležne posebnega usposabljanja v zvezi z zakonsko določenimi pravicami otrok, ustreznimi tehnikami opravljanja razgovorov, psihologijo otroka, sporazumevanjem v jeziku, ki je prilagojen otroku in pedagoškimi veščinami.
2. Države članice zagotovijo, da se tako usposobijo tudi odvetniki, ki zagovarjajo otroke.
3. Države članice prek svojih javnih služb ali s financiranjem organizacij za pomoč otrokom spodbujajo pobude, v okviru katerih so osebe, ki pomagajo otrokom in nudijo storitve restorativne pravičnosti, deležne usposabljanja, ki je primerno ravni njihovih stikov z otroki, ter spoštujejo strokovne standarde za zagotavljanje, da se takšne storitve nudijo nepristransko, spoštljivo in strokovno.

Člen 20

Zbiranje podatkov

1. Države članice do [...] in nato vsaka tri leta Komisiji sporočijo zanesljive podatke, ki kažejo, kako so zagotavljale izvrševanje pravic iz te direktive.
2. Takšni podatki vključujejo zlasti število otrok, ki jim je bil omogočen dostop do odvetnika, število izvedenih individualnih ocen, število zaslišanj, ki so bila posneta z avdiovizualnimi sredstvi, in število otrok, ki jim je bila odvzeta prostost.

Člen 21

Stroški

Države članice nosijo stroške, nastale z uporabo členov 7, 8 in 9, ne glede na izid postopkov.

Člen 22

Prepoved poslabšanja položaja

Nobena določba te direktive ne pomeni omejevanja ali odstopanja od katerih koli pravic in procesnih jamstev, ki jih zagotavljajo Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ali druge zadevne določbe

mednarodnega prava, zlasti Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, oziroma pravo katere koli države članice, ki določa višjo stopnjo varstva.

Člen 23

Prenos v nacionalno zakonodajo

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, v [24 mesecih od njene objave]. O tem nemudoma obvestijo Komisijo.
2. Ko države članice sprejmejo te ukrepe, se v njih sklicujejo na to direktivo ali pa tak sklic navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.
3. Države članice sporočijo Komisiji besedilo določb predpisov nacionalne zakonodaje, sprejetih na področju, ki ga ureja ta direktiva.

Člen 24

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 25

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice v skladu s Pogodbama.

V Bruslju,

Za Evropski parlament
Predsednik

Za Svet
Predsednik